

Komunitní formy péče pro lidi s mentálním postižením

- Nejzákladnější formou komunity je rodina.
- Jejímí prvky nejsou jednotliví lidé sami o sobě, ale lidé ve vzájemných interakcích a vztazích a chování každého jednotlivce pak ovlivňuje všechny ostatní.
- Pro rozvoj všech členů rodiny v maximální možné míře je potřeba, aby byly uspokojovány jejich základní životní potřeby založené na vzájemnosti (Matějček, Z. 1992).
- Komunit a jejich forem je mnoho, záleží na tom, za jakým účelem, jakým způsobem apod. tyto komunity vznikají a fungují.
- Příklady různých typů komunit jsou komunita územní, což je např. vesnice, sousedství a zhruba odpovídá komunitě ze sociologického hlediska.
- Dále pak komunity organizační, které jsou založeny na sdílené životní situaci nebo zájmech a jsou to např. škola či domov.
- A komunity interakční, které se vyznačují pocity sounáležitosti, ovzduším důvěry, respektu a přátelství, což zhruba odpovídá komunitě z hlediska psychologického (Paleček in Pěč, O. a Prostová, V. 2009).
- Komunitní péče o lidi s mentálním postižením
- Termín „komunitní péče“ byl poprvé oficiálně použit ve Velké Británii a během vývoje až do současnosti byl interpretován v podstatě čtyřmi způsoby:
 - péče mimo rozsáhlé instituce,
 - profesionální služby poskytované mimo nemocnice,
 - péče samotnou komunitou
 - normalizace „běžného“ života.
- **Komunitní péče je mimo jiné i jednou z forem péče o lidi s mentálním postižením.**
- **Spolu s chráněnými byty, domy s několika jednotlivými bytovými jednotkami je určitou formou chráněného bydlení nejen v ČR, ale i v ostatních zemích.**
- **V poslední době dochází ke snaze nahradit, nebo spíše poskytnout alternativu k péči v ústavech a institucích a právě jednou z možností je komunitní péče.**
- **Tyto komunitní služby poskytují mnohem bohatší, podnětější prostředí, více možných „zaměstnanců“, více zaměřený přístup na „uživatele“, zapojení se do činností v domácnosti a samotného života v komunitě.**

- **Na druhou stranu největší obavy uvádějí ze značné různorodosti kvality péče mezi těmito poskytovateli péče o lidi s MP.**
- **podstatou komunitní péče je podporovat a prosazovat nezávislost jedinců s MP tak, aby byli schopni žít co „nejnormálněji“, jak je to u každého z nich jen možné.**
- **Tyto komunity jsou buďto umístěny stranou měst, nebo v obyčejných domech, v obyčejných ulicích.**
- **využívají místní zdroje, příležitosti, zaměstnání, mají v blízkosti přátele, sousedy, často navštěvují místní spolky aj. A tak vlastně patří do širší přirozené komunity vesnice či městské části. Právě síť vztahů a zapojení se do těchto širších komunit je důležitým aspektem života každého člověka, proto je důležité, aby se vlastní komunita neuzavřela sama do sebe, ale např. pomáhala, podporovala zapojení se do aktivit i mimo sebe.**
- **L'Arche**
-
- Historie a podstata L'Arche
- L'Arche je mezinárodní síť komunit, kde společně žijí lidé s mentálním postižením (často s kombinací více vad) s lidmi bez tohoto postižení.
- Tyto komunity jsou postaveny na křesťanských základech, ale jsou otevřeny lidem celého ekumenického spektra, s jiným náboženským vyznáním i lidem hledajícím či bez vyznání.
- Jde o ideu společného soužití rodinného typu pod jednou střechou, kdy asistenti neplní jen klasickou sociální službu, ale jsou podporováni k navázání přátelských vazem a vytvoření prostředí domova pro lidi s MP.
- Název symbolizuje biblickou Noemovu Archu, která se stala nástrojem záchrany, naděje a vzájemné pomoci.
- Jádrem L'Arche komunit jsou obyčejné domky, které spolu sdílí skupina lidí. Liší se to však od mnoha „group-home“ modelů tím, že lidé v nich žijící se sami rozhodují, nakolik jsou toho schopni, žít společně spíše než jen vedle ostatních - lidí s mentálním postižením a asistentů. Je tak bližší rodinnému typu než modelu podporovaného bydlení pro jedince s MP.
- Ideovým zakladatelem L'Arche je Jean Vanier, který v roce 1964 pozval dva muže s mentálním postižením, do svého domu ve vesnici ve Francii.
- Jean Vanier se staral o to, jak sdílet život s dvěma muži s MP v jeho malém domku. Spoléhali se na pomoc a podporu spousty přátel, kteří jim byli nápomocni svým přátelstvím, modlitbami, finanční pomocí či právními radami. Tento první domek se však rozrůstal mnohem rychleji, než kdo čekal.
- První komunity začaly vznikat v okolí tohoto domku, přitahovaly mladé lidi, kteří cítili touhu zapojit se této formy života, a v roce 1970 byly založeny nové komunity ve Francii (La Merci), Kanadě (Daybreak) a

- Indii (Bangalore). O pět let později se počet komunit zvýšil na 30.
- Šesté mezinárodní setkání v r. 1986, které se konalo v Římě, přivítalo 350 delegátů z 82 komunit (Anglie, Německo, Itálie, Švýcarsko, Maďarsko a Polsko) i v jiných končinách světa (Mexiko, Brazílie, Uganda a Japonsko, Afrika, Haiti).
 - V r. 1983 byla na mezinárodním setkání v Quebecu schválena Charta, která potvrdila základní myšlenku L'Arche komunit jako místo pomoci lidem s MP.
 - V dnešní době existuje celosvětová síť komunit L'Arche, jež sestává ze 137 komunit ve 40 zemích všech kontinentů. V České republice bohužel žádná komunita L'Arche přes mnohé snahy neexistuje, i když se různé skupiny lidí o její vytvoření snaží (např. občanské sdružení **Benediktus**).
 - V r. 1971 vzniklo sesterské **hnutí Víra a Světlo**, jehož členové (lidé s MP, jejich rodiny a přátelé) nežijí společně, ale pravidelně se schází, aby sdíleli radosti a utrpení, společně slavili svátky a modlili se. Dnes je toho hnutí v 60 zemích a sdružuje více než 1250 komunit, kdy každé společenství má kolem 30 členů. Obě organizace úzce spolupracují, v České republice existuje jedno společenství v Praze a čtyři v Brně (viraasvetlo.evangnet.cz [online]).
 - Z pohledu poskytované podpory a péče jsou tedy L'Arche komunity zákonným (samozřejmě v každé zemi s různými zákony a nařízeními) poskytovatelem

péče a podpory dospělým lidem s mentálním postižením. Konkrétní komunity pak podléhají stejně jako jiní poskytovatelé podobných služeb nařízením, kontrolám kvality péče, nařízením a praxí proti zneužití, zanedbání aj. (jak vnitřními, tak i vnějšími).

- Role v komunitě L'Arche
- Jádrem všech L'Arche komunit jsou v tzv. „**core members**“ (kde výraz core můžeme přeložit jako jádro a slovo members jako členové). Jsou to vlastně lidé s mentálním postižením, žijící v L'Arche, jen jsou v různých jazycích nazýváni jinak. Většinou jde o vlastní terminologii L'Arche, na které se značnou mírou podíleli dle svých možností i lidé s MP.
- o zaměstnancích a uživateli služeb, ale používá se právě výrazů core members a **asistenti**.
- „core members“ jsou dospělí lidé, kteří přicházejí z různých institucí, ústavů, z rodin, a jiných prostředí. Kromě „core members“ mohou být lidé s MP součástí L'Arche i jinou formou, např. jako přátelé či skrze jen občasnou podporu a péči.
- Asistenti jsou lidé, kteří nepřicháží žít do L'Arche komunit jen proto aby pracovali pro a s lidmi s mentálním postižením, ale aby s nimi sdíleli život a vytvářeli „domov“.
- Asistenti buďto žijí společně s „core members“ v jednom domku či bytě, to jsou tzv. „**live-in**“ **asistenti**, nebo žijí mimo tyto společné místa, v bytě pro asistenty, nebo ve vlastním bydlení, a to jsou tzv. „**live-out**“ **asistenti**.

-
- Asistenti mohou být v L'Arche jako dobrovolníci, placení určitým kapesným či běžným platem, to záleží na možnostech konkrétní komunity.
- Kromě „live-in“ a „live-out“ asistentů, jsou součástí komunity i tzv. „**relief support**“, lidé, kteří fungují podobně jako osobní asistenti, tj. v L'Arche nežijí a často se ani neúčastní setkání a různých akcí L'Arche, ale přicházejí v rámci služby osobní asistence pracovat s lidmi s MP.
- V rámci domů existují vedoucí jednotlivých domů, kteří jsou zodpovědní za všechno, co je spojeno se životem v tom konkrétním domku.
- Od zajištění profesionální a kvalitní péče a podpory o „core members“, podobně i asistenty, domek sám o sobě a jednoduše vše co život v domku přináší.
- Spíše za materiální stránku těchto domů pak zodpovídá tzv. „**House coordinator**“, zatímco za asistenty celkově zodpovídá a záležitosti vyřizuje tzv. „**Assistants coordinator**“.
- Role v komunitě L'Arche
- Dále musí být v komunitě přítomni i lidé pracující z kanceláří, a to člověk starající a zabezpečující finance, administrátor, či jiné role, které záleží už na dané komunitě.
- A samozřejmě je tu i vedoucí celé komunity, národní koordinátoři, mezinárodní koordinátoři atd.
- Ve výběru těchto rolí vedoucích pracovníků jsou mimo

jiné (správní rada komunity, jiní členové komunity) zapojeni i lidé s MP.

· **Camphillská komunita, hnutí**

- Charakteristika Camphillské komunity
- Vznik camphillského hnutí se datuje kolem roku 1939, kdy dr. König zakoupil nedaleko Aberdeenu na severovýchodě Skotska dům. Zde na 25 akrech vybudoval společně se svými třinácti spolupracovníky usedlost později nazvanou Camphill Community.
- 3 pilíře: individuální přístup založen na duchovnu, vnitřní tvořivá síla učitele, člověk je bytost žijící ve společnosti.
- *Camphill České kopisty*
- Camphillské komunity jsou víceméně samostatně fungující vesnice či farmy, které pojí silná duchovní a hodnotová vazba.
- Jsou to místa, kde lidé s postižením najdou jak obydlí a možné pracovní či školní zařazení tak i činnost terapeutickou.
- Dalo by se říci, že Camphillská komunita je zvláštním typem bydlení s možností pracovního zařazení.
- Camphillskou komunitu tvoří jeden nebo více domů, tudíž jedna nebo více domácností.
- Camphillská domácnost funguje podobně jako „normální“ rodina.

- Jsou zde vždy dva pracovníci mající roli matky a otce rodiny, tudíž domácnost vedou. Každá domácnost je samostatnou organizační, samozásobitelskou a finanční jednotkou, kde úloha rodičů spočívá v celkové zodpovědnosti za dům a jeho obyvatele (Patras in Camphill České Kopisty [online]).
- „Rodiče“ se zde však nesnaží o náhradu rodičů biologických, ale přebírají nutně část jejich povinností. Především mají zodpovědnost za chod domácnosti.
- Charakteristika Camphillské komunity
- V každém domě Camphillské vesničky žije několik dětí či dospělých se speciálními potřebami a dále jejich opatrovníci (**co-workers**).
- Jsou-li klienti starší, počet opatrovníků nemusí být tak vysoký, vždy ale záleží na konkrétní situaci.
- Cílem všech je, aby se celou domácností nesl pocit sounáležitosti.
- Charakteristika Camphillské komunity
- Camphillská komunita je společenství lidí žijící v určitém rytmu, ten se projevuje nejen v denních činnostech, ale i ve vnímání rytmičnosti celého roku.
- Rytmičnost roku, která je vnímána hlavně v přírodě se do života obyvatel komunit přenáší v podobě slavení různých svátků.
- Důležitý je i svátek sv. Michaela, jakožto patrona Anthroposofického hnutí. Slavení svátků je dalším důležitým prvkem, který lidi v komunitě spojuje pro určitý cíl, a tudíž prohlubuje jejich integritu.
- Charakteristika Camphillské komunity
- Rytmičnost přírody je dále vnímána i skrze zemědělské práce a chov zvířat.
- Přístup k zemědělství vychází z díla Rudolfa Steinera, který své zemědělství nazval biodynamickým.
- Je vystaveno na základech ekologicky šetrného přístupu k zemi a přírodě vůbec.
- Snaží se pomocí přírodních látek ozdravit krajinu, která byla člověkem dříve poničena.
- **Rudolf Steiner –Waldorfská pedagogika.**

Chráněné bydlení pro osoby s mentálním postižením

- Chráněné bydlení je jedna z cest, jak lidem s mentálním postižením umožnit relativně běžný způsob života.
- Jedná se o sociální službu, která se vyvinula v druhém polovině 20. století, jako alternativa k velkým ústavním zařízením.
- V České republice je nově chráněné bydlení legislativně upraveno taktéž zákonem o sociálních službách č. 108/2006 Sb.
- Chráněné bydlení
- Zákon o sociálních službách č. 108/2006 Sb. uvádí že chráněné bydlení je: „... *pobytová služba poskytovaná osobám, které mají sníženou soběstačnost z důvodu zdravotního postižení nebo chronického onemocnění,*

včetně duševního onemocnění, jejichž situace vyžaduje pomoc jiné fyzické osoby. Chráněné bydlení má formu skupinového, popřípadě individuálního bydlení.“

- Zákon tedy rozděluje chráněné bydlení na dvě formy na formu *skupinovou* a formu *individuální*.
- **Chráněné bydlení v rámci služeb Domovů pro osoby se zdravotním postižením:**
- Jedná se o chráněné bydlení velice podobné ústavní péči, ale klienti zde mají zabezpečeno větší soukromí a důstojnější podmínky k bydlení. Klienti mají většinou přísně strukturovaný denní režim a náplň činnosti, jejich život je nadále spjat s ústavním prostředím, kdy jednotlivé bytové jednotky chráněného bydlení jsou zpravidla vybudovány v areálu ústavu
- **Domovy rodinného typu:**
- Celý domov skládá z několika bytových jednotek a v každém bytě je jeden asistent, který je zde ku pomoci 3 – 4 klientům. Asistent pomáhá klientům jen z některými úkony a o další práce se dělí všichni klienti hromadně. I v tomto typu bydlení je třeba plně respektovat soukromí klientů a umožnit jim samostatné rozhodování v rámci jejich schopností a možností domova
- **Chráněné byty:**
- Většinou jsou to běžné byty, ve kterých bydlí nejčastěji

1 – 5 klientů dle velikosti bytu a rozsah asistentké péče závisí na konkrétní potřebě a stupni postižení klienta. Respektuje se zde co nejvyšší míra soukromí, přičemž každý klient zde má mít svůj vlastní pokoj.

- **Nezávislé bydlení se supervizí:**
- Tento typ bydlení je vhodný pro klienty, kteří jsou naprosto samostatní v sebeobsluze a ovládají základy vedení domácnosti. Klient zde žije ve vlastním bytě a asistenta potřebuje jen pro případ složitých situací.